

DİNİMİZİ TAM ÖĞRENELİM!*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Nahmedühü bi-cemîi mehâmidih... Lehü'l-hamdü kemâ yenbagî li-celâli vechihî ve li- azîmi sultânih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi- ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n- nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehu kâl:

لَا عُقُوبَةَ فَوْقَ عَشْرِ ضَرْبَاتٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ

(عب.خ. عن رجل من الصحابة)

RE. 482/2 (Lâ ukûbete fevka aşre darabâtin, illâ fî haddin min hudûdi'llâh)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi, ihsânı, ikrâmı üzerinize olsun!.. Allah hem dünyada, hem ahirette hayırlara erdirip iki cihanda aziz ve bahtiyâr eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadislerinden bir demet okuyup feyiz almak üzere toplandık. Rabbimiz niyetlerimizi halis eylesin... Peygamber Efendimiz'in şefaatine cümlemizi nail eylesin...

Şu hadislerin okunmasına ve izahına geçmezden önce Peygamber Efendimiz'e sevgimizin ve saygımızın ve bağlılığımızın bir nişanesi olmak üzere ve onun cümle âlinin, ashâbının, etbâının, ahbâbının ruhlarına hediye olsun diye, sair enbiyâ ve mürselîn ve bilhassa Ümmet-i Muhammed'in müşidleri olan ulemây-ı muhakkıkîn sâdât ve meşayih turuk-u aliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye;

Uzaktan yakından bu hadis-i şerîfleri dinlemek üzere şumübarek mâbede toplanmış olan siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olsun, ruhları şâd olsun diye;

Bu beldeleri canlarını, mallarını feda ederek fethetmiş olan Fatih Sultan Mehmed Han'ın ve askerlerinin ve diğer fâtihterin, şehidlerin, mücahidlerin, gazilerin ruhlarına hediye olsun diye;

Cümle hayır sahiplerinin ve hele içinde şu oturup meclis kurduğumuz, hadis okuduğumuz caminin bânisi İskenderpaşa'nın ve bu camiye tekrar

tekrar tamir, tecdid eylemiş olup hizmetin devamını sağlamış olanların kendilerinin ve geçmişlerinin ruhları şâd olsun diye;

Biz yaşayan müslümanların da Rabbimizin rızasına uygun, Kur'an-ı Kerim'in yolunda, Peygamber Efendimiz'in izinde sünnet-i seniyyeyi ihyâ ederek yaşayıp huzur-u Rabbi'l-izzete sevdiği, râzı olduğu kullar olarak varmamıza vesîle olsun diye bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edelim, öyle başlayalım. Buyurun:

.....

a. Cezanın Sınırı

Okuduğumuz hadis-i şerifler *Râmûzü'l-Ehâdis* kitabının 482.sayfasında yer almaktadır. Sayfa başındaki birinci hadis-i şerîfi geçen hafta okumuştuk, şimdi ikinci hadis-i şerîften başlıyoruz.

Peygamber SAS bu hadis-i şerîfinde buyurmuş ki:¹

لَا عُقُوبَةَ فَوْقَ عَشْرِ ضَرْبَاتٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ

(عب.خ. عن رجل من الصحابة)

---

¹ Buhari, *Sahih*, c.XXI, s.133, no:6343; Mizzi, *Tehzibü'l-Kemal*, c.XXXV, s.89; Ensar'dan bir zat'tan.

Kenzü'l-Ummal, c.V, s.305, no:12956; *Camiü'l-Ehadis*, c.XVI, s.440, no:17217.

RE. 482/2 (*Lâ ukûbete fevka aşra darabâtin, illâ fî haddin min hudûdi'llâh*) “On kırbaç veya sopa darbesinden başka, fazla, daha ziyade cezalandırmak yoktur. Ancak Allah’ın tayin etmiş olduğu ta’zîr ve şer’î hadler, cezalar müstesna...”

Yâni, alenen içki içene meydanda şu kadar sopa vurulur ki ibret-i âlem olsun, bu akli elden giderici kötü işe girişmesinler bir daha... Zina yapan bekârlar şu kadar cezalandırılır, ibret-i âlem olsun diye. Hırsızlık yapan şöyle olur, falanca böyle olur diye şeriatın tarif etmiş olduğu cezalar var. Bunlara hadd-i şer’î derler, şeriatın tayin etmiş olduğu ceza... “Bunların dışında, tehdit etmek maksadıyla verilen cezalar on vuruştan daha fazla olamaz!” buyuruyor Peygamber Efendimiz SAS.

b. Cahillik, Akıl ve Tefekkür

İkinci hadis-i şerif Hazret-i Ali Efendimiz’den rivâyet edilmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyorlar ki:²

---

² Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.III, s.68, no:2688; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.IV, s.157, no:4647; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.38, no:836; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.II, s.36; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.V, s.179, no:7889; Mizzî, *Tezhîbü’l-Kemâl*, c.VI, s.239; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIII, s.256; Hz. Ali RA’dan.

İbn-i Ebi’d-Dünyâ, *Vera’*, c.I, s.122, no:216; Hz. Hasan RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XVI, s.163, no:44135; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.2039, no:3038; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XVI, s.446, no:17233, 17253.

لَا فَقْرَ أَشَدُّ مِنَ الْجَهْلِ وَلَا غِنَى أَعْوَدُ مِنَ الْعَقْلِ
وَلَا عِبَادَةٌ كَالْتَّفَكُّرِ

(أبو بكر بن كامل، وابن النجار عن علي)

RE. 482/3 (*Lâ fakra eşeddü mine'l-cehl, ve lâ gınâ a'vedü mine'l- akl, ve lâ ibâdete ke't-tefekkür.*)

(*Lâ fakra eşedde mine'l-cehli*) “Cahillikten daha fena, cahillikten daha şiddetli bir fakirlik tasavvur edilemez. En büyük fakirlik cahilliktir. Cahillik gibi fakirlik yoktur. Ehven kalır yâni, cahillik en fenasıdır. (*Lâ gınâ a'vedü mine'l- akl*) İnsana akıldan daha çok fayda sağlayan bir başka zenginlik de düşünülemez. Akıllılık insanın en büyük sermayesidir, en büyük zenginliğidir. (*Ve lâ ibâdete ke't-tefekkür*) Tefekkür gibi de bir ibadet yoktur.” Yâni en üstün ibadet tefekkürdür mânâsına geliyor.

Muhterem kardeşlerim! Bu hadis-i şerîfte dinimizin akla, ilme, tefekküre ne kadar önem verdiğini, cahillikten, gafletten ne kadar ürperti uyandırmağa çalıştığını apaşikâr görüyoruz. Hiçbir zenginliği akılla bir tutmuyor Peygamber Efendimiz. En büyük zenginlik akıldır diyor. Hiçbir ibadeti tefekkürle eşit tutmuyor, en yüksek ibadet tefekkür ibadetidir diyor.

Eğer böyle bir söz İslâm dininden başka dinlere sahip insanların elinde, kitaplarında yazılı bir malzeme olsaydı kıyamet kopartırlardı, ne propagandalar, ne reklamlar yaparlardı; “Bak bizim dinimiz ne kadar akla önem veriyor, ne kadar mantığa önem veriyor!” diye.

Muhterem kardeşlerim!

“—Tefekkür niye ibadet olsun? Tefekkür niye ibadetlerin en üstünü olsun?” diye düşünebilir insan.

Bak Ramazan gelecek, sabahtan akşama aç duracağız, oruç tutacağız. İnsanın dermanı kesilir, nefes alacak hali kalmaz, başını kaldırmak istemez, elini kıpırdatmak istemez. Zor bir ibadet... İşte Allah rızası için yemiyoruz, içmiyoruz, sıcak demiyoruz, soğuk demiyoruz, harman vakti demiyoruz, çalışma zamanı demiyoruz, oruç tutuyoruz İşte bayağı bir zorlu ibadet.

Veyahut işte teravih namazı kılacağız, yirmi rekât. Zaten yatsının da sünnetleri var, vitir var, otuz üç rekât —Allah’ın izniyle— bu kadar uzun namazlar kılacağız.

Veyahut hacca gidiyoruz, hem kesenin ağzını açıyoruz, bir sürü masraf, hem bedenimiz yoruluyor, bir sürü zahmet, bir sürü de üzücü hadiseler... İnsan kendi evindeki rahatı o hac yolculuğunda bulamaz. Kendisinin evi varken, evleri varken, evinde odası varken, rahatı varken orada belki Arafat’ta sıcağın altında duracak, Müzdelife’de taşların, kumların üstünde yatacak, Mina’da itilip kakılacak, sıkıntıları olacak... Yâ o kadar sıkıntıları var meselâ...

Sonra cihad... Cihad gibi bir ibadet var ki malını, canını, her şeyini bir tarafa bırakıyor insan, Allah yolunda hepsi feda olsun...

Madem ki Allah kendi yolunda çalışanları severmiş, “Madem ki Allah emretmiş, madem ki ahirette cennete gidecekmiz, o halde öleyim, gam yemem!” diyor insan.

Tefekkür... Oturduğun yerden düşünüyorsun. Hindi de düşünüyor. Hindi de böyle başını eğmiş, düşünüyor. Yâni durup durup böyle düşünmenin, öbür zahmet çekme ibadetlerinden üstünlüğü nereden ileri geliyor?

Muhterem kardeşlerim! İbadetlerin aslı da insanın terbiyesine yöneliktir. Bir kere oradan tutturalım işi. Oruç tutuyorsun, neden?

لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

(البقرة: ۱۸۳)

(*Lealleküm tettekùn*) “Takvâ sahibi olasınız diye...” (Bakara, 2/183) Nefsinize hakim olmayı öğrenesiniz diye... İradeniz kuvvetlensin diye... Ahlâkınız güzel olsun diye... Yâni insanın zihniyle ilgili bir sağlam meleke kazanması için oruç tutuluyor.

Bu bir idman, egzersiz... Kardeşim senin hiç işin yok mu? Bunca kiloluk demiri takmışın bir sopanın iki ucuna, ha babam ha babam boyna kaldırıp indiriyorsun bu haltermiş, bu bilmem elindeki küçük ağırlıkmış... Onu öyle çeviriyorsun, bunu öyle çeviriyorsun... Pazın şişecekmiş, şurası kuvvetlenecekmiş, omzun genişleyecekmiş... Niye yapıyorsun bunları?.. E bunların hepsi birer vasıta. Vücut kuvvetlensin, zindeleşsin, sıhhatlensin, bir şeyler yapsın diye. İbadet de yine akli kuvvetlendirmek için.

Yine niyeti kuvvetlendirmek için, yine ahlâkı kuvvetlendirmek için.

Demek ki, bir insan oruç tuttuğu halde... İşte bir hafta sonra... Bir hafta da kalmadı, oruca başlayacağız. Gözü harama baksa, kendisine gelip sataşanla aynı seviyeye inerek kavga etse, sövene sövse, dövene vursa orucun sevabı gider. Gıybet etse orucun sevabı gider. Akşama kadar istediği kadar aç kalsın... Demek ki ibadetin de maksadı oymuş.

Niye Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi günde beş defa huzuruna çağırıyor?.. Büyük şeref. Haftada bir, ayda bir çağırsa bile büyük şereftir. Günde beş defa bizi huzuruna niye çağırıyor?.. Allah'a iyi bağlanmayı, Allah'ı unutmamayı öğrenelim diye. Sabah hatırla, işine öyle git. Öğlen hatırla, işinin arasında Allah'ı unutma. İkindide ticaretinin arasında tekrar bir namaza gel, gene hatırla. Akşam güneş battığı zaman gene hatırla. Gece yatacağın zaman gene hatırla. Tekrar tekrar tekrar Allah'ı hatırlamak için. Demek ki, her ibadetin zaten insanı yetiştirmekte insanoğluna yönelik bir faydası varmış bir.

İkincisi: Tefekkür denilen şey, insanın düşünmesi, taşınması iyi bir şekilde sonuçlanırsa, insan kazanılmış olur. Arsız yüz­süz anarşist bir insan düşünse, taşınsa;

“—Yâ benim bu yaptığım iş yanlış. Bundan sonra vaz geçeyim, tevbe edeyim, iyi bir insan olayım!” dese, işte tevbe ayı Ramazan, “Şu Ramazan'da adam olayım. Ömrümü boş yere geçirmişim.” dese ne olur?

Bir düşünme ile bir insan yanlış bir yoldan doğru bir yola gelir. Artık bir insan da doğru yola geldi mi, bütün ömrü boyunca yaptığı bütün hayırlar o düşünceye dayanmış oluyor. Demek ki düşünce işin ana noktası, can damarıymış.

Çocuğun birisi ötekisine demiş ki:

“—Benim babam eliyle bir treni durdurabilir.”
Ötekisi şaşırılmış,

“—Yâ, nasıl durduracak koca treni?..”

“—E makinist şöyle çekiverir, cızzt, hemen durur. Koca treni durdurmanın yolu var.”

Tefekkür de böyle... Bir düğmeye basıyorsun, bir şarteli çekiyorsun ama hayatın yönü değişiyor.

O bakımdan başka hadis-i şerîflerde geçiyor ki:

“—Bir miktar, bir zamanlık, kısa bir zamanlık bir tefekkür bazen bir senelik ibadetten üstün olur.”

Neden?.. İnsanı öyle bir raya oturtur ki iyi insan olur, iyi işler yapar, o zaman birçok ibadetin kaynağı olmuş olur. Birçok şerri yapacak olan insan, birçok hayrı yapmağa başlar. Bakıyorsun berbat bir adam hapisten çıkıyor, İslâm olmuş, iyi insan oluyor, sakal bırakıyor, hayırların önünde koşuyor. Allah Allah!.. Neydi ne oldu. Sübhànallah!

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ

(الروم: ١٩)

(*Yuhricü'l-hayye mine'l-meyyit*) “Ölüden diri çıkartıyor.” (Rum, 30/19) Şu Allah'ın hikmetine bak diye şaşırıyoruz. Bazen olur kibir anlık tefekkür bir ömre bedel olur. Bir insanı değiştirir, kurtarır.

Sonra ibadetlerdeki sevaplarla derinliğine şuuru nisbetindedir insanın.

“—Namaz kıldın, kaç rekât kıldın?..”

“—Vallahi farkında değilim, galiba dört kıldım.”

Farkında değil. Aklı bakkalda, kasapta, yarın yapacağı işte veyahut nakışta, halının deseninde veyahut duvarda veyahut yandaki adam elini şöyle tuttu, bacağını böyle yaptı... Aklı başka yerde... Halbuki, aklını namaza vermesi lâzımdı.

Aklını alacağı için, yemekle namaz eşit olsa, aynı zamanda hazır olsa önce yemek yemek lâzım. Neden?.. Namazda aklına yemek gelmesin. “Yâ karnım da acıktı, hay Allah be! Şu namaz bitse de yemeğin başına otursam...” filan derken o namazın tadı tuzu olmaz. Din kitaplarımızda yazıyor ki:

Yemekle namaz bir araya geldi mi, hangisini önce yapacağız? Önce yemeği yiyeceğiz ki, aklı yemekte kalmasın, Allah'a güzel kulluk etsin. Allah'ın huzurundan kaçmağa bahane aramasın. Hemen bir tak tuk, tak tuk bir namaz kılayım, selâm vereyim, cup sofranın başına... O zaman, o namaz namaz olmaz. Allah'ın bizim ibadetimize ihtiyacı yok. Bizim ibadete ihtiyacımız var. Güzel yapacağız.

O bakımdan namazın, orucun, haccın, zekâtın, daha başka ibadetlerin şuurla yapılması çok sevap kazandırıyor; şuursuz yapılması insanı birçok zararlara uğrattıyor. İşte bu şuur da tefekkür demektir.

O bakımdan, muhterem kardeşlerim çok düşünelim! Çokça düşünelim, aklımızı kullanalım! İnsanın en büyük meziyeti aklıdır. En büyük sermayesi aklıdır. Allah, “Akıl kadar aziz bir varlık yaratmadım!” buyurmuş Peygamber Efendimiz’in hadis-i şerîfinde anlatıldığına göre. Akıl...

Koca dağ gibi bir insanın aklının dengesi bile olmasa, deli olmak bir yana ölçülü değil, akl-ı selîm değil, dengesiz bir adam, kıymeti kalmıyor.

Ötekisi, bakıyorsun ufak tefek bir adam, bu küçücük fıçıcaık içi dolu turşucuk çok güzel bir adamdır, bunun bilgisine nihayet yoktur, çok beceriklidir, bu işi bu aldı mı götürür, yürütür. Küçüklere bakmıyorsun, oturtuyorsun, koltuğun içinde kayboluyor adam ama işi yürütüyor.

O bakımdan muhterem kardeşlerim, aklımızı Allah madem bize vermiş, kullanmağa gayret edelim! Yâni akıl denen nimeti yolunda, yerinde kullanalım!

Tefekkür, madem çok kıymetli ibadetmiş, düşünelim, taşınalım. Her işimizi düşünme taşına yapalım ve şu fakirliğin en fenası olan cahillikten yakayı paçayı kurtaralım.

Şimdi umumi kültürümüze bakacak olursak biz müslümanların, Türkiye oldukça ileri durumda da, Afrika'daki müslümanlara bakalım, Ortadoğu'daki müslümanlara bakalım, Hindistan'daki, Pakistan'daki müslümanlara bakalım!

Umumiyetle ilme bu kadar önem vermiş olan bir din ve bir zamanlar da dünyanın liderliğini yapmış olan müslümanlar... Yâni bir zamanlar da ileriye gitmişler de dünyanın liderliğini de yapmışlar, en büyük devlet de olmuşlar. Sözlerinde bulunmuş, Fransa sözünü dinlemiş, Almanya sözünü dinlemiş. Fransız kralının hapisten kurtarılması için buradan bizim padişah mektup yazdığı zaman, hapisten çıkartmışlar adamı. Sözü dinlenmiş yâni. O durumdan bu duruma nasıl düşmüşüz?..

Muhterem kardeşlerim! Ölçüyorum, biçiyorum, biçiyorum, acı acı düşünüyorum: Yedi asır İspanya elimizdeyken, bir o kadar Balkanlar elimizdeyken, Kırım elimizdeyken, Kafkasya elimizdeyken, Orta Asya daima bizim olan bir ülke iken neden şu anda başkalarının elinde?.. Bir tek noktaya gidip dayanıyor iş, ilimde geri kalmışız. Başkaları ilerlediği sırada biz çevremize dikkat etmemişiz, içimize kapalı kalmışız, düşmanın hareketlerini takip etmemişiz, dünyayı öğrenmemişiz. Onlar ilerlemiş, biz gelişmemişiz; onlar alet yapmış, biz yapmamışız; onlar teşkilat kurmuş, biz kurmamışız...

Onlar bu sefer, bizim memlekete teşkilatlarının uçlarını sokmağa başlamışlar, gizli teşkilatlarla bizi birbirimize düşürmeğe başlamışlar, içten fethetmeğe başlamışlar, ona da tedbir almamışız, sununda bir uyanmışız ama sucuk gibi, salam gibi elimizden ayağımızdan yakarıya kadar sımsıkı sarmışlar, sardıkları yerler çukur, öbür taraflar boğum boğum her tarafımız sarılı. Yâni sarma gibi, yaprak dolması, sarması gibi sarmışlar.

Şimdi Yunanistan'a bakıyoruz bir bela, Bulgaristan'a bakıyoruz bir belâ, Rusya'ya bakıyoruz zebellah... Amerika'dan yaka silkeriz, İngiltere'den ah ederiz, Fransa'nın bize karşı anlayışsızlığından şikâyet ederiz...

Ya ne istiyordun? Herkes yâni senin elinde el pençe divan mı duracaktı? Sen çalışacaktın, gayret edecektin. Düşmanlar sana kötülük yapmak isteseler bile yapamayacaklardı, seni çelmelemek isteseler bile gücü yetmeyecekti. Yâ bunlar pehlivan adamdır diyecekti, memleket ileri gidecekti.

“—Hocam ne yapalım işte teknolojimiz...” filan diyebilir bazı kimseler.

Ben, teknolojiden evvel mânevî birtakım güzel sıfatları kaybettiğimiz kanaatindeyim. Neden?.. Camimiz temiz değil. Yâni bu camiye demiyorum. Camilerimiz temiz değil. Dedelerimiz bir cami yapmış... Meselâ, Topkapı'da bir camiye gittik, içeri girdik, içeride turist vardı, etrafı inceliyordu. Caminin şöhreti Avrupa'ya gitmiş.

Şu tahtaların üstüne, dedelerimiz kalemle kalem işleri yapmışlar, nakışlar yapmışlar, şâhâne. Camların kenarları şâhâne. Çiniler yapılmış, şâheser, dünyada emsâli olmayan. Tavanı güzel, camı güzel, çinisi güzel, duvarı güzel, tahtası güzel, oyması güzel... Her birisi antika.

Çinileri çaldırmışız Ermenilere... Böyle panolar halinde pencere gibi büyük parçalar, çalmışlar, Amerika'nın bilmem hangi müzende. E sen neredeydin? Aklın nerede?.. Çinileri çaldırmışız. Hadi hırsızdır, aldatmış ne yapalım kabahat hırsızın biraz da hep bende değil ya... Ne yapalım çalmışlar. O güzel tahtaların üzerindeki altın yaldızlı nakışların üzerine bir insafsız el gelmiş, bir bordo renkli boya çekmiş, hepsini kapatmış.

Yâ bu nakışı ne boyuyorsun! Dedelerimiz nakış yapmış. Onlar düz boyamayı bilmezler miydi? Sanat eserini mahvetmiş. Gitmiş sanat eseri... Yâni mevcudu muhafaza edememişiz.

Dedemiz medrese bırakmış, duvarları yıkık. Cami bırakmış, kubbesi çökük. Nakış bırakmış... Hadi olduğu gibi bırak yarısı çürük yarısı sağlam dursun, turist gene anlar. Üstüne niye boya çektin, niye kapattın?.. Bir boya çekmiş, berbat etmiş gitmiş. Yâni cinayet.

Fransız'ın birisi gelmiş, bir arkadaş Kabataş Lisesi'nde okurken orada Fransızca hocasıymış... O Fransız gelmiş şöyle ohh diye, kürsüye bir çökmüş, Fransız ama Türkçe biliyor, Kabataş Lisesi'nde de Fransızca hocalığı yapıyor. Çıkmış oraya böyle...

“–Hocam hayrola ne oldu?..”

“–Çok üzgünüm çocuklar. Bugün size ders anlatacak kadar da moralim yok. Moralim çok bozuk, çok üzgünüm.” demiş.

“–Ne oldu hocam?..” demişler,

“–Boğaziçinde bir kültür cinayeti işleniyor.” demiş.

Emirgân’da Mısır hidilvinin üç yüz odalı konağı varmış sahilde. Varmış ama şimdi yerinde yeller esiyor. O gün yıkmağa başlamışlar. Neden?.. Belediyeye olan otuz bin lira elektrik borcunu vermedi diye. Bu cinayet!..

Fransız, cinayet diyor, ben demiyorum. Fransızın malı değil, bizim kendi kültürümüz, kültür cinayeti işleniyor, sanat cinayeti işleniyor... O muhteşem konak sökülüyor. Söktüren müteahhid, yâni parayla onu söken müteahhidin oğlu bizim tanıdık. Diyor ki: “Hocam, seksen santim eninde yek pâre tahtalar çıktı zeminlerden.” diyor. Yâni bizim bildiğimiz dar keresteler değil, Hindistan’dan bilmem hangi ağaçlardan getirilmiş kerestelerle yapılmış muhteşem bir konak.

Her işimiz böyle... Dedelerimiz ne güzel şeyler bırakmışlar, onu bile muhafaza edememişiz, daha da kötüleştirmişiz. Hadi onları da bırak, sokaklarımız pis, perişan... Yâ her evden bir hanım kız çıkamaz mı, kapının önünü süpürsün. Herkes kapısının önünü süpürdüğü zaman muntazam olur, tertemiz olur. Sokaklarımıza bakıyoruz birisi girintili, birisi çıkıntılı, birisi önde, birisi arkada...

Dün akşam üç defa sokaklardan geri döndüm Üsküdar'da. Güzel asfalt başlıyor, giriyorum, sonunda çıkmaz sokak diyor, yallah geri. Hadi oradan bir daha giriyorum, döne döne gidiyor gidiyor, hadi bakıyorum çıkmaz sokak geri. Yâni plan yok mu, program yok mu, insaf yok mu, sanat zevki yok mu?.. Bu bizim kusurumuz işte. Bunda hiç kâfirlerin filan şeyi yok. Yâni bizim kendi kabahatimiz var.

O bakımdan ben diyorum ki: Bu iş imana geliyor dayanıyor. Biz bu imanı bilmiyorduk, unuttuk. Bu imanı bilsek akla kıymet veririz, cehâletten kurtulmağa çalışırız, çünkü dedelerimiz çalışmış. Peygamber Efendimiz'in zamanından beri ilme irfâna öğretime çok büyük önem verilmiş ve ileri de gitmişiz. Bizim İslâm aleminde yapılmış olan saati Avrupa'ya göndermişiz, oradaki padişah, oradaki kral Şarlman bakmış arada guguk diye bir şey çıkıyor saatin içinden, bunun içinde cin var diye bozmuş saati. Adam geri, biz ileriymişiz o zaman yâni. Bizim memleketler ileriymiş. Sonradan bu duruma düşmüşüz.

Neden?.. Bu gösteriyor ki İslâm insanı ilerletiyor, İslâm'dan uzaklaştığında insan geriliyor. Bu bizim can damarımızdır, hayat memmat meselemizdir. Biz bugün hepimiz ilme sarılırsak, cehaletten sakınırsak, aklımızı kullanırsak, tefekkür edersek ihtilafları da hallederiz, pislikleri, çirkinlikleri de bırakırız, çalışır çabalar hayırlı işler yapar, ileri gideriz.

Cami dolusu koca koca cemaatler... Lafa geldiği zaman Türkiye'nin yüzde şu kadarı mü'min muvahhid müslüman, İslâm alemi şu

kadar milyon nüfus, bu kadar milyara geldi, şu kadar büyük ülkeler bizim filan diyoruz... Yâni bütün bunlara rağmen bir güzel şey ortaya koyamamışız. Hepimiz mesulüz. Allah hepimize ciddi çalışmak nasib etsin...

Hepimiz şuurlu olmak, tefekkür etmek zorundayız, aklımızı kullanmak zorundayız, iş birliği yapmak zorundayız. Kafirin başarısı müşterek çalışmasıdır. Kendileri birleşiyorlar, birleşik devletleri kuruyorlar. Amerika Birleşik Devletleri, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, Federal Almanya bilmem ne bilmem ne... Ondan sonra o da yetmiyor, milletler arası pakt, anlaşma vs. filan diyerek, muahedeler diyerek gene birlikler kuruyorlar, işlerini yürütüyorlar.

Biz de bir caminin içindeki cemaat anlayamıyoruz, bir evin içindeki kardeşler uyuşamıyoruz, mahkemelerde vakit geçiyor, paralar avukatlara gidiyor... Birçok yerde ben bunu gördüm. Yurt içinde yurt dışında müslümanların birbirleriyle sataşmasından, çekişmesinden, ihtilafından avukatlar kazanılıyor, mahkeme harçları yatırılıyor, başka bir şey olmuyor.

O bakımdan Allah hepimize en büyük nimeti olan akli güzel kullanmayı nasib eylesin... Çok düşünmeyi nasib eylesin... İslâm için faydalı işler yapalım. Rabbimizin huzuruna boynu demir halkalı, elleri zincirli, kelepçeli, veballı, mesuliyetli, vazifesini yapmamış suçlu insanlar olarak gitmeyelim.

c. Kur'an'ı Mânâsını Düşünerek Okumak

İbn-i Ömer RA'dan, üçüncü hadis-i şerîf.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

لَا قِرَاءَةَ إِلَّا بِتَدَبُّرٍ وَلَا عِبَادَةَ إِلَّا بِفِقْهِ وَمَجْلِسُ
فِقْهِ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سِتِّينَ سَنَةً

(قط. عن ابن عمر ضعيف)

RE. 482/4 (*Lâ kırâate illâ bi-tedebbürin, ve lâ ibâdete illâ bi- fıkhin, ve meclisü fıkhin hayrün min ibâdeti sittîne seneh*)

Peygamber Efendimiz SAS burada da yine böyle çok yüksek, çok kaliteli, son derece böyle modern, bu zamane alimlerinin böyle hayran kalıp duracakları güzel bir tavsiyede bulunuyor bize

Bu arada size şunu söylemek isterim kardeşlerim: Bizim çok yüksek memurlarımızdan yâni daire başkanları, yüksek bir şahsiyet gitmiş yurt dışına da orada kendisine yanındaki Fransız sormuş Türkiye'de müslümanlık nasıldır filan diye. O da demiş ki: "Bir şey değil..."

---

³ Deylemi, Müsnedü'l-Firdevs, c.V, s.175, no:7879; Hatib-i Bağdadi, Elfakih ve'l-Mütfaakkih, c.I, s.51, no:45; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.X, s.176, no:28917; Camiü'l-Ehadis, c.XVI, s.387, no:17074.

Oâlim demiş ki: “Biz Avrupada şimdi düşünüyoruz, taşınıyoruz, insanlığın problemlerini çözmek için galiba en güzel sistem İslâm nizamıymış diye bu noktaya geldik.” demiş. Kendisi gayr-ı müslim, Fransız, bizim şaha böyle söylediğini bana naklettiler sahih rivâyet olarak. Yâni isimlerini istesem bulup söylerim, böyle anlattılar.

Herkes İslâm'ın kıymetini anlamış durumda ama mirasyedi müslümanlar hariç... Onlar o dedelerinden bu miras gelen İslâm'ın kaç para ettiğinden haberdar değiller. Zaten tesbihlerin mesbihlerin, antika eşyalarında bizim dışarıya fazla fazla fiyatlarla satıldığı için dolayısıyla onlar üretmiş oldular. Aman Allahım, bu çini neymiş atardık kenara. Türklerin yaptığı bir şey makbul bir şey mi olur kırın, yıkın atın... Atardık ama baktık ki çiniyi Avrupa'ya kaçırıyorlar, müzelere koyuyorlar, baktık ki çok kıymetli, haa bu kıymetliymiş diye para etti. Tesbihleri atardık bir kenara, baktık ki tesbihler para ediyor, antikacılar topluyor.

Yazma eserleri yakmışlar... Niğde'de ilerici bir herif-i nâşerif bütün yazma eserleri toplamış, bir mağarada yakmış. Bizim profesör arkadaş da orada üniversiteye geçmeden önce lise hocalığı yaparken duymuş, “Aman o mağarayı bana gösterin çocuklar!” demiş, gitmiş.

“—E bir şey buldun mu bari orada, yanmamış eser buldun mu?” dedim,

“—Maalesef bir koçanları kalmış hepsinin.” dedi.

Yâni cinayet ortada, izleri ortada, yakılmış.

Yakılan nedir biliyor musunuz kardeşlerim? Her yazma eser başlı başına bir tek eserdir, tek varlıktır. Çünkü bir hattat yazıyor, altın yaldızla süslüyor, çerçeveler yapıyor. Belki o kitabın dünyada bir başka nüshası yok, belki bir hazine, belki milyonlar kıymetinde. Yâni yaktığı şey bu. Niye yakıyorsun? Bu kitabın dili yok, ağzı yok.

Şairin dediği gibi;

Abdest alsan, aldın demez,

Namaz kılsan, kıldın demez,

Kadı gibi haram yemez,

Şeytan bunun neresinde?..

Bu kitabın sana ne zararı oldu da, battı mı bir yerine de bunu böyle yaktın?.. Yakmak istediği zaman, öteki aklı başında insanlar neredeydi?..

Bu bakımdan İslâm'ın kıymetini başkaları anlıyor, inşaallah güneş batıdan doğmaya başladı, ışığı oradan almağa başladık, oradan görüyoruz. Şimdi onlar bize İslâm faydalı demeğe başladılar bu günlerde, bizim kulağımız delik olduğu için biz duyuyoruz, bizimkiler tam elli yıl sonra anlayacaklar.

Neden?.. Çünkü Söğütlüçeşme çayırında bir öküz otlarken tren yanından geçer, Pendik'e vardığı zaman öküz ürker. Çünkü öküz geç intikal eder de ondan. Niye zıpladın böyle?.. Tren geçti. Tren Pendik'e vardı, şimdi mi zıplanılır?..

(Lâ kırâate illâ bi-tedebbür) “Düşüne taşına, manasını inceleye inceleye, sindire sindire okumak gibi... Yâni okunursa öyle okunmalı, başka kıraat olmaz.” Kur'an okuyorsun, paldır

küldür paldır küldür paldır küldür... Ne dedi?.. Ne bileyim ben zaten Arapça bilmiyor adam. Arapça bilene soruyorsun ne dedi?.. Hocam o kadar hızlı okudum ki düşünemedim. Olmaz! Tedebbür ile okuyacaksın. Yâni şöyle önünü, sonunu düşünerek, burada bu kelimeyi Rabbim niye kullandı, bunu mânâsı nedir diyerek düşününe düşününe, sindire sindire okuyacaksın Kur'an-ı Kerim'i, tedebbür ile okuyacaksın.

(*Lâ kırâate*) “Kıraat yoktur (*illâ bi-tedebbürin*) ancak düşününe taşına, dikkat ede ede okumak vardır. Başka türlü kıraat sayılmaz.” diyor Peygamber Efendimiz.

Pakistan'ın meşhur, millî şairi İkbâl Kur'an okumuş da...

Babam yanımdan geçirdi, bana sorardı:

‘—Evlâdım Kur'an mı okuyorsun?’ diye,

‘—Kur'an okuyorum baba.’ derdim.

Gene dolanır gelirdi,

‘—Evlâdım Kur'an mı okuyorsun?’

‘—Kur'an okuyorum baba.’

Yine döner gelirdi,

‘—Evlâdım Kur'an mı okuyorsun?’

‘—E Kur'an okuyorum baba.’”

Yâni Kur'an'ı okunması gerektiği şekilde mi okuyorsun? Havadan sudan mı okuyorsun demek istiyor. Kur'an okuyorsan gözün başka yerde olmasın, aklın Kur'an-ı Kerim'de olsun, manasını düşün.

Biz Kur'an-ı Kerim'i ölülerimize okuyoruz. Hadi falancanın dedesi vefat etti, toplanın 41 tane Yâsin-i Şerîf okuyalım. Yâsin'in mânâsını bilen parmakla gösterilecek kadar azdır. Yâsin ne demek? Yâsin Suresi'nde ne anlatılıyor, Rabbimiz bize neler öğretiyor?.. Yâsin'i bir ölüye 41 defa okuruz, her hafta okuruz, her sabah okuruz... Mânâsı ne?.. Mânâsını bilen yok, merak eden de yok. Alışmışız artık. Çünkü kamçılayan yok bizi.

“—Böyle okuma olmaz!” diyor Peygamber Efendimiz ama bu hadisi kaç kişi duyacak?.. Mânâsını bilmeden, mânâsını derin derin düşünene düşünene, sindire sindire, yudumlaya yudumlaya hazmetmeden kıraat olmaz diyor. Madem olmazmış ben de öyle okuyayım diye girişmemiz lâzım.

Arkadaşım mektup yazmış Ankara'dan, diyor ki:

“—Hocam, cemaatimize her gün birazcık birazcık Kur'an-ı

Kerim'i anlata anlata 27. cüze geldim.” diyor.

Bak, damlaya damlaya göl olur. Üç cüz kalmış Kur'an'ın bitmesine. Bütün cemaat Kur'an'ı baştan sona dinledi.

Sen Kur'an'ı baştan sona hiç okudun mu? Okumadın. Yâsin'i bilir misin? Bilmezsin. Namaz surelerini bilir misin? Bilmezsin. Sebeb-i nüzûlünü bilir misin?.. Bilmezsin. E hani Allah'ın kitabı sana hitap idi? Hani sana göndermişti Allah?.. Bilmiyorsun. Çok büyük kusur bu. Çok büyük kusur.

Biliyor musunuz ki, Kur'an-ı Kerim insana şefaatçi olacak.

Veyahut da davacı olacak:

“—Yâ Rabbi! Bu kulun var ya, işte bu kulun beni kütüphanesine hapsetti, bir açıp okumadı ömrü boyunca.” derse, şikayetçi olursa, davacı olursa insan mahvolur.

Şefaatçi olursa:

“—Yâ Rabbi, bu kulun beni okudu, benim mânâmı anladı, benim ahkâmıma uygun olarak hayatında haramlardan kaçındı, sevaplı işlere koştu.” derse, şefaatçi olursa, Kur'an'ın şefaatiyle cennete girer insan.

O bakımdan Kur'an'ı tedebbür ile, tefekkür ile, sindire sindire okuyacağız. Bugünden itibaren —bu hadisi duyduk— hepimizin kronometresi çalışmağa başladı. Hepimize bundan sonra artık mazeret olmaz.

“—Es'ad Hoca İskenderpaşa'da söylediği zaman duymuştun, niye o zamandan sonra tedbire geçmedin?” derler size, haberiniz olsun!

Çünkü her bilgi bir mesuliyet de getirir insana. Yaparsanız sevap kazanırsınız, yapmazsanız vebal yüklenirsiniz. Kur'an'ı öğrenin. Okumasını öğrenin, mânâsını öğrenin, mânâsını derinlemesine anlayın. Artık tefsir kitapları da çıktı, birisini alır bitirirsiniz, ötekisine geçersiniz.

Biz mecmualarımızda dişimizi sıktık, kârdan vaz geçtik her aboneye gönderdik. Binlerce meal gönderdik, okusunlar Allah'ın kelamını

diye. Dünyanın masrafına girdik, müessesemiz yamuldu, belini doğrultamaz hale geldi. Kur'an-ı Kerim'i okusunlar diye...

Okumazlar, bedava kitap oldu mu okumaz kimse. Parasıyla olacak, onu okur.

Günde 150 lira bir gazeteye verir, çok faydalı bir başka şeye vermez... Ama gazete tabii çıplak resim koyuyor, ondan sonra şunu koyuyor, bunu koyuyor, nefse tatlı gelecek şeyler var orada, oradan avlıyor.

Balık nasıl geliyor oltaya. Oltanın ucuna eti sararsın, yemi sararsın, denizin içine sararsın, balığı, o bir lokmaya karşı duyduğu hırs sana getirir. Bakarsın, kocaman bir palamut böyle yalpalaya yalpalaya geliyor. Neden?.. İşte onu yutacağım derken, ava giderken avlanır, senin karşına gelir.

İşte seni de öyle nefsinden yakalıyorlar. Şeytan canına okuyor müslümanların...

d. Fıkhın Önemi

Hadis-i şerife devam ediyoruz:

وَلَا عِبَادَةَ إِلَّا بِفِقْهِهِ وَمَجْلِسُ فِقْهِهِ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ
سِتِّينَ سَنَةً

(قط. عن ابن عمر ضعيف)

(*Ve lâ ibâdete illâ bi-fıkhin*) “Hiçbir ibadet yoktur ancak bilgi ile vardır. Bilgisizce ibadet yoktur.”

Fıkıh ne demek?.. *Fıkıh*, sezgi ve anlayış demektir Arapça'da.

Yâni bilgi, sezgi, anlayış olmadan, şuur olmadan ibadet olmaz. Yat, kalk... Çocuk da yatıyor, kalkıyor, secde ederken başını şöyle çevirip arka tarafına da bakıyor. Çünkü şuur, yat kalk işi değil. Şuurlu olacak. Bilgi olacak, o bilgiye göre düşünce taşına yapacak, çünkü hata eder, sevabını yok eder, günaha girer, daha başka şeyler olur. Onun için bu sezgi olacak.

Bir şeyi bilmeğe ilim derler. Meselâ biliyorsun ki namaz kılmakfarzdır, ilim. Namazın kaç rekât kılınacağını kitaptan okursun, ilim. Ama bir bilginin çeşitli detayını sana gelen malzeme arasından, bilgi farkları arasında birbirine çatışan, birbirine karşı gelen haberler içinde doğrusunu, eğrisini ayırt edip de ilmî bir sonuca varmak, yâni adeta ilim sahasında bir mahkeme gibi çalışıp, haklıyı haksızdan ayırıp; bu doğrudur, şu yanlıştır demek... Bu fıkıhtır.

Demek ki, fıkıh ilmi sadece bilmekten çok daha başka birşeymiş, ileri bir adımmış. Çünkü bir insan bir hadis-i şerîf duyar, Peygamber Efendimiz böyle demiştir der. Ama fakih her hadisi bilir, o konuda son sözün ne olduğunu bulur. Onun için fakihler çok daha yüksek bilginlerdir. Bir insan yarım bilgiyle fakih olamaz. Tam bilmesi lâzım. Konuyu yarım bilen bir insan bir söz söyler, yanlış olur. Tam bilmesi lâzım, hiç eksik tarafı olmaması lâzım.

Bizim öyle âlim tanıdıklarımız, dostlarımız var, mâşaallah, Allah ömür versin... Bir konuyu

soruyorsun kendisine, sabahlara kadar izahat veriyor. Zihni çünkü hazine gibi, her türlü bilgiyi doldurmuş, sorduğun şey hakkında diyor ki: Bu hususta Şia şöyle demiştir, Hanefî ulemâsı böyle demiştir, Ehl-i sünnetin fikri budur, İmâm Mâlik şöyle demiştir, o şu delili kullanmıştır, Ebû Hanîfe Hazretleri ona karşılık şu itirazı ileri sürmüştür... Fıkıh budur. Yâni o konudaki detayı bilmeye derler. “Fıkıh olmadan ibadet olmaz.” diyor Peygamber Efendimiz. Yâni iyi bilecek. Yarım yamalak bilgiyle olmaz. Onun için dini bilgimizi iyi öğrenelim.

Nasıl olsa bir insan okusa da okumasa da bir rızık kapısı buluyor ve Allah ona rızkını gönderiyor, çalışıyor, kazanıyor. Ama bu dini malumatı olmazsa ibadetini yapamaz veya ibadetini yalan yanlış yapar, kâr yerine zarar uğrar. Onun için hepimizin öncelikle, önem vererek yapacağımız çalışma ibadetlerimizin inceliklerini öğrenmek. Hangi şey namazı bozar, hangi şey orucu bozar, orucu nasıl tutmalıdır, ne vakitten ne vakte tutmalıdır, hangi şeylere riâyet etmelidir diye bilmek gerekiyor. Dini bilgilerimizi küçükten öğrenmeye, çocuklarımıza öğretmeğe gayret edelim ve yaşamağa gayret edelim.

İlmi ilerletmenin bir yolu bildiğini tatbik etmektir. Bildiğini tatbik etti mi ilim insanın zihnine kolay yerleşir, dini bir bilgi de kolay girer. Sırf depo gibi oku oku oku oku depo et, o zaman bilgi sağlam olmaz, tatbikatla sağlam olur. Onun için bilgimizi tatbik edelim.

(*Ve meclisü fıkhin hayrün min ibâdeti sittîne seneh*) “Bir fıkıh meclisi, ilim meclisi altmış senelik ibadetten daha hayırlıdır.”

Yâni şöyle bir oturduk, şurada, bir meclis derler buna, meclis oturma demek, oturum demek. Bir oturum, bir oturduk, saate bakıp duruyorum, saat dolunca keseceğim konuşmamı, bir oturum bitecek. Bu bir oturumluk bilgi, detaylı, meselâ İslâm’ın ince fikirlerini şey yapıyoruz, bu altmış yıllık ibadetten hayırlıdır. Çünkü insan nasıl yapması gerektiğini öğreniyor. Yanlışlarını düzeltiyor. Yâ ben onun öyle olduğunu hiç bilmiyordum, demek yanlış yapıyormuşum, bundan sonra düzelteyim diyor. O bakımdan ilim meclislerine koşun. Nerede bulursanız ilmi, nerede bulursanız alimi gidin dinleyin, fırsatı kaçırmayın.

Dün beni duygulandıran bir hadise oldu. Ben dün Adapazarı’ndaydım. İki tane Mısırlı yüksek şahıs, birisi profesör, birisi bir yerin genel başkanı. Demişler ki: Bizim için bir hocayı ziyaret etmek her şeyden daha kıymetlidir. Arabaya atladılar, Adapazarı’na kadar beni ziyarete geldiler İstanbul’dan. Yirmi dakika kadar konuştuk, döndüler gittiler. Bir şey de yok. Nasılsın iyi misin, tanışalım filan... Tatlı birkaç söz, İslâm’ca bir muhabbet... Ondan sonra ayrıldık. Ben dedim ki: “Ben öyle ziyaret edilebilecek bir insan değilim.” Ama onlar o ziyaretten sevabı kazandılar.

O bakımdan, Allah hepimizi ilim meclislerine müdavim ve muhib eylesin... İlim meclislerini sevelim. Şimdi ben bugün burada konuşuyorum,

Peygamber Efendimiz'in hadislerini söylüyorum. Siz de lutfediyorsunuz, geliyorsunuz. Siz olmasanız, bu cami boş olsa benim konuşmağa şevkim kalmaz.

Bir şehirden bir arkadaşım mektup yazmış:

“—Hocam, bizim toplantılar azaldı.” Üzölmüş yâni. “Acaba kusur bende mi? İsterseniz ben ders yapmayayım, başka arkadaş konuşsun!” filan diye yazmış.

Allah râzı olsun gelmek güzel. Pekiyi buraya gelmeseydiniz, dışarıda hava güzel, Çamlıca'ya giderdiniz, piknik yapardınız, daha başka eğlenceler vardır, Pazar günlerinde umumiyetle sinemalar olur, tiyatrolar olur, zevkler, safâlar... Hangisi hayırlı?.. Bu hayırlı. Ben de olsam sizin yerinizde, ben de böyle bir ilmi meclisine gidip orada Peygamber Efendimiz'in hadisini, Kur'an-ı Kerim'i, ayet-i kerimeyi tercih ederdim.

Şimdi bizim bu camimizde el-hamdü lillah, Peygamber Efendimiz'in hadisleri okunuyor. İnşâallah bir yakın zamanda bir fırsat bulursak ayetleri anlatmağa başlayacağız. İnşâallah bir de Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini de muntazaman anlatacağız. Biz burada ölsek de kalsak da Pazar günleri ikindide bu şey hiç durmadı, hep devam etmiştir, edecek inşâallah. Allah size de o ilme devam zevkini, şevkini versin...

[RE: 482/5, okunmadı: Ağacındaki meyvadan dolayı ve “cumardan” (hurma göbeğı) dolayı el kesilmez. (Çalıp yemekte ve on dirhemden az da el kesmek yok) diye ilave var.]

e. Amel, Niyet ve Sünnete Uygunluk

Hazret-i Ali Efendimiz'den bir şâhâne hadis-i şerîf daha. Yâni bugün öyle hadis-i şerîfler geldi ki, kim bilir kimin kısmetine, kimin niyetine... Dur bakalım, bu İskenderpaşa'da bu kalabalıklar ne yapıyor diye gelenlere mi bir söz oluyor? Ne oluyorsa, bak Peygamber SAS Efendimiz burada ne buyurmuş. Diyor ki:⁴

لَا قَوْلَ إِلَّا بِعَمَلٍ وَلَا قَوْلَ وَلَا عَمَلَ إِلَّا بِنِيَّةٍ وَلَا
قَوْلَ وَلَا عَمَلَ وَلَا نِيَّةَ إِلَّا بِإِصَابَةِ السُّنَّةِ

(الديلمى عن على)

RE. 482/6 (*Lâ kavle illâ bi-amel, ve lâ kavle ve lâ ameale illâ bi- niyyeh, ve lâ kavle ve lâ ameale ve lâ niyyete illâ bi-isâbeti's-sünneh.*)

(*Lâ kavle illâ bi-amelin*) “Boş sözün kıymeti yok, tatbikatla olursa kıymeti var.” Sözün kıymeti yok, ancak amel ederse olacak, tatbik edecek. Bu hadis-i şerifi hatırlıyorum Stuttgart'ta mısöylemiştik, orada da geçmişti. (*Lâ kavle illâ bi-amelin*) Ancak tatbikat olursa kıymeti var.

---

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.185, no:7908; Hz. Ali RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.44, no:601; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.280, no:297; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.376, no:1083, 2428 ve c.XV, s.911, no:43575; *Câmiü'l- Ehâdis*, c.XV, s.144, no:15175; c.XVI, s.452, no:17250.

Bir adam çok güzel konuşuyor, çok konuşuyor, lafı da güzel ama amel yok. Kıymeti yok. Yâni insanları aldatır, Allah'ı aldatamaz. Dünyada menfaat sağlar, ahirette hava alır hatta ceza alır. Çünkü lafı var, işi yok. Sadece lafta.

Mehmed Akif'in nükteli şiirleri vardır, diyor ki:

İhtiyar amcanı dinler misin oğlum Nevruz,

Ne büyük söyle, ne çok söyle; yiğit işte gerek!

Büyük laf söyleme. “Ben bu camiyi yaparım, yıkarım, şu işi başarırım, boğazı yüzerek geçerim, yürüyerek geçerim...” Büyük laflar bunlar. “Bir gün içinde şu işi yaparım, bu işi yaparım...” Kocaman kocaman laflar. Büyük söyleme, çok da söyleme. Dır dır dır, vır vır vır, konuş konuş konuş... Yâ bir sussa da biraz kulaklarımız dinlense der bazıları. Çok da söyleme. Yâni geveze de olma, palavracı da olma. “Atma Receb din kardeşiniz.” demiş, atma da olmayacak, şey de olmayacak.

“İhtiyar amcanı dinler misin oğlum Nevruz”

Demek ki yeğeni, ona hitaben yazmış bu şiiri. “*Ne büyük söyle, ne çok söyle, yiğit işte gerek!*” Yiğit adam çalışır, işi ortaya koyar sessizce... “Vay be!..” İncelerler, bakarlar, “Şahane olmuş, eline sağlık ustam, çok güzel yapmışsın. Hakikaten emsali yok...” derler. İş ortaya konur, biter.

Lafı çok, karnı geniş, soyları taklit etme

Lafı çok, karnı geniş demek, yâni işkembesi geniş atıyor demek yâni.

Lafı çok, karnı geniş, soyları taklit etme,

Özü doğru, sözü doğru adam ol, ırkına çek!

Özün de doğru olsun yâni kalbin, sözün de doğru olsun, ırkına çek. Bizim hasletimiz budur. Biz az konuşan bir milletiz. Biz az konuşuruz, iş bitiririz. Biz öyleydik. Hatta yaptığımız hayırları söylemezdik. Söylersek sevabı kaçar diye susardık.

“—Niye yemek yemiyorsun?..”

Boynunu büküyor... Söylesene be oruçluyum diye. Söylese sevabı kaçacak, söylemiyor. İşte şöyle diyor, hık diyor, kabahat gibi saklıyor. Halbuki ibadet. Gösteriş olmasın diye saklıyor. Bizim işimiz öyleydi eskiden.

Allah-u Teâlâ Hazretleri o güzel dedelerimizin o şahane güzel huylarını, vakûr huylarını bizlere tekrar nasib eylesin... İş olacak, o zaman sözün kıymeti var.

“—Ben seni çok severim...”

Nereden belli? Arkamdan kuyu mu kazıyorsun, karpuz kavun mevsiminde pabucumun altına karpuz kabuğu mu koyuyorsun? Nereden belli sevdiğin?.. Göreyim, sevgini göreyim. Sevginin emaresi ne? Kuru laftan ibaret... Olmaz! Seviyorsan sevginin bedeli şudur de. Seviyorsan sözünü dinle. Seviyorsan ahbablığını hareketlerinle göster gibi... Sözün kıymeti işte gözükecek.

(Ve lâ kavle ve lâ amele illâ bi-niyyetin) İş de kâfi değil muhterem kardeşlerim, niyet iyi olacak. “Lafın ve işin kıymeti yoktur, ancak

niyetle kıymet kazanır.” Çok mühim bir kaide bu... Yâni iş yapıyorsun ama ne maksatla yapıyorsun?

“—Ben hayrı çok severim. Onun için hocam burada Allah rızası için şu hayrı yapıyorum.”

Yâ komisyonun ne kadar?.. Komisyonun ne kadar, ne alıyorsun?

“—Orada hayır peşinde koşuyorum...”

Gel buraya, nedir maksadın? Anlaşıyor ki şu kadar komisyon, bu kadar menfaat, ondan yapıyormuş. O zaman kıymeti yok. Niyet kötü oldu mu yapılan işin kıymeti sifıra düşüyor. Veyahut sana geliyor, iltifat ediyor, evine davet ediyor, bir sür şey... Arkasından bir zaman sonra dur bakalım bu ne yapacak ne yapacak derken pattadak işin aslı çıkıyor ki bir menfaati varmış, onu yaptırmak için geliyormuş. Niyet kötü olunca sifıra iniyor, kıymeti kalmıyor.

Demek ki laf olacak, tatbikat olacak, hareket olacak, iş olacak ama iyi niyetle yapılacak. Kötü niyetle oldu mu Allah gene kabul etmez.

Sonra: (*Ve lâ kavle, ve lâ amele, ve lâ niyyete. illâ bi-isâbeti's- sünneh*) “Sözün, işin, niyetin de kıymeti yoktur.” diyor Peygamber Efendimiz, “Ancak sünnet-i seniyyeye uygun düşerse kıymeti var.” Yâni, Rasûlüllah Efendimiz’in gösterdiği ana istikametteyse kıymeti vardır, ters istikamette ise kıymeti yoktur. Lafı yerinde, tatbikat, hareket de var, niyeti de iyi, yaptığı iş ters, yaptığı iş sünnete aykırı, Peygamber Efendimiz’in ana hedefina aykırı...

Hatırıma gelebilen misal: Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

“—Evlenin, çoğalın! Ben sizin çokluğunuzla rûz-u mahşerde iftihar edeceğim, sevineceğim. Bak benim ümmetim bu kadar çok; el-hamdü lillâh cennet ehlinin ekseriyeti benim ümmetimden.” diye sevinecek Peygamber Efendimiz.

Çoğalmamızı istiyor, artmamızı istiyor. Nüfus bir kuvvettir, büyük büyük bir kuvvettir, nüfusumuz arttığı zaman düşmanlar bize hücum edemez, saldıramaz, korkar, çekinir vs.

E şimdi çıkmış bir iş adamı diyor ki:

“—Dinini seven çocuk edinmesin!”

E gazeteler yazıyor. Düşündüm şöyle... Niye dinini seven dedin sen, dinini istismar ediyorsun. Burada dini istismar ediyorsun. Niye vatanını seven demedin, başka bir şey demedin? Yâni yapmak istediği şey nerede, Peygamber Efendimiz'in sünneti nerede? Onda bir hayır yok. Çünkü Peygamber Efendimiz çoğalın diyor.

“—E pekiyi bunlara nasıl bakacağız, bunları nasıl yetiştireceğiz, bunları nasıl eğiteceğiz? Rahat edemeyiz.”

Bize rahat lâzım değil! Rahat bize batar. Biz rahat bir millet olduk mu, cebimizde parayı bulduk mu dosdoğru meyhaneye gideriz, dosdoğru eğlenceye gideriz. Bize meşakkat lâzım, bize çalışmak lâzım. Bizim dedelerimizden biz çok daha rahatız. Milletın parası arttıkça ne yapacağını şaşırıyor, deliriyor, divaneleşiyor, hadi elmasa yatırıyor parayı hadi bilmem nereye yatırıyor parayı hadi lükse yatırıyor parayı...

Araba tokuşturuyorlar Moda'da. Zenginlerin her çocuğunun bir arabası var, birbirleriyle tokuşturuyor. Senin Buig mi daha sağlam benim Kadillak mı daha sağlam?.. Nasıl olsa babası bir dahaalacak. Hadi gaza basıyorlar basıyorlar, bir fren yapıyor, arka tekerler ön tarafa geliyor, ön taraf arkaya gidiyor... Parası var. Parası olmasa bunu yapamayacak.

Peygamber Efendimiz diyor ki bak! Biz hepimiz istiyoruz ki müreffeh olsun, bolluk olsun...

“—Ben sizin fakirlikten ziyade bollukta dini bakımdan şaşırmanızdan korkarım.” diyor Peygamber Efendimiz.

Çünkü bolluk oldu mu insanoğlu şaşırır. Karagöz gibi meydana çıkar, “Yâr bana bir eğlence!” diye bağırır.

Onun için, bize öyle çok rahat lâzım değil. Biz alışalım. Peygamber Efendimiz kendisi için de çok istememiş. Denmiş kikendisine, Cebrâil AS haber getirmiş,

“—Yâ Muhammed! Eğer istiyorsan şu Mekke'nin etrafındaki şu atır atır yüksek kayalar taşlar var ya, bu dağları Allah senin için altın yapacak.”

“—İstemem yâ Rabbi!.. İstemem yâ Rabbi!..” diyor. Yüksek sesle bağırayım herkes duysun “İstemem yâ Rabbi!.. Bir gün tok durayım, iki gün aç durayım. Tok olduğum zaman şükredeyim, aç olduğum zaman sabredeyim. Yâ Rabbi, benim rızkımı günlük ver.” diyor.

Ne olacak depo ettiğin zaman?.. Kendisine gelen şeyi akşama dağıtmış. Peygamber Efendimiz'in yolu bu. Bizim yolumuz ne?.. Bizim yolumuz depo etmek, bizim yolumuz yığmak... Hayır istiyorsun, vermiyor.

f. Tebliğ Çalışmalarının Önemi

Sulh içinde İslâm için çalış, sulhla, sükûnla insanları müslüman yetiştir. Kolay... En pahalı yatırıma harcayacağın para birkaç milyar... Harb içinde bir uçak 15-20 milyar. Bir uçak, tek bir uçak... Harb oldu mu gidiyor millet. Ne para kalıyor, ne pul kalıyor, ne insan kalıyor, ne şehir kalıyor... Her taraf viraneye dönüyor. Sulh içindeyken fırsattan bil istifade, aç kesenin ağzını, insanını insan yetiştir, müslümanını tam müslüman yetiştir, her birisi insan-ı kâmil olsunlar Amerika'yı fethederiz. Amerika'yı yeniden keşfederiz, fethederiz. Bana fırsat ver, ben Amerika'ya geçeceğim, param yok pulum yok meselâ.

Amerika'ya budist rahibi filanca gidiyor, Amerikalıları kandırıyor. Japonya'dan kungfucu gidiyor, şeyi kandırıyor. E sen de ağzı laf yapan, İslâm'ı bilen, ahlâkı güzel bir müslüman gönder, Amerikalılar bir de müslüman görsünler!..

The Religion of America diye bir kitabı okudum, bizim Dinler Tarihi profesörü bir arkadaş elimde gördü kitabı, "Aman hocam bu çok kıymetli bir kitap bunu bana versene." diyor. Kıymetli bir kitap, Amerika'nın dinlerini anlatıyor.

Normonluk, Budizm, Brahmanizm... Amerika'ya her yerden insanlar geldiği için her çeşit din var, her çeşit mezhep var, her çeşit akide var... İyi bakalım. Fihristi açıyorum muhterem kardeşlerim, araştırıyorum, İslâm'dan bir tek kelime bahis açmamış. Neden?.. Korkuyor aptal! Anlatılırsa, yanlış anlatacak gene ama, yanlış anlatılmasından bile korkuyor. İslâm'dan korkuyor. Müslümanlara bir fırsat olsun, Amerika'ya gitsin, Amerika'yı fetheder.

Pakistanlılar gitmişler, Washington Camii'nde böyle konuşma yapıyorlarmış. Mikrofonları da dışarıya açmışlar, sokaktan geçen Amerikalılar da duyacak gibi konuşuyorlar. Müslümanlık budur, Hristiyanlık budur, dünya budur, ahiret budur, Allah bizlere bu dünyadaki hayatı soracak. Ahirette onun huzuruna gideceğiz diye anlatırken sokaktan geçen bir Amerikalı mühendis durmuş, dinlemiş, bakmış güzel konuşmalar, ilgisini çekmiş, caminin içine girmiş, bakmış konuşma hakikaten tatlı, oturmuş, konuşmanın sonuna kadar dinlemiş. Pakistanlı gurup, İslâm'ı anlatıyorlar, İngilizceleri filan güzel onların. Sonra demiş ki konuşma bitince:

“—Ben ikna oldum. Müslüman olmak için ne yapmam lâzım

söyleyin bana?”

Diyorlar ki:

“—Müslüman olmak kolay!

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ

(Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû) dersin, şıp girersin içeriye. “Şehadet ederim ki Allah vardır, birdir ve Muhammed onun elçisidir.” dersin, İslâm’a girdin. Öğrenirsin sonra. Arkası sonradan gelir. İlk önce bir kayıt olsun da. Kur’an nedir, sünnet nedir, namaz nedir, niyaz nedir hepsini öğrenirsin.”

Kelime-i şehâdeti getirmiş müslüman olmuş.

“—Şimdi ne yapmam lâzım?..”

“—Gusül abdesti al.” demişler.

“—Olur, siz benim kalbimi iman ile yıkamağa vesîle oldunuz, ben de gideyim evimde gusül abdesti alayım, bedenimi yıkayım.”

Cünüplükten çıkıyor, neyse... Gitmiş, yıkanmış, giyinmiş, gelmiş...

“—Sizinle beraber olmak istiyorum.” demiş.

Bu gurupla beraber Washington’dan o şehre, o şehirden bu şehre dolaşmışlar, İslâm’ı anlatmışlar.

Ondan sonra Ortadoğu'ya gelmişler Kuveyt'i gezmişler, Mısır'ı gezmişler, bilmem nereyi gezmişler... Adam sakal bırakmış, İslâmî kıyafetleri giymiş, haccetmiş. Haccı da yapmışlar, oradan da kalkmışlar Pakistanlıların ülkesine gitmişler, oradaki toplantıya katılmışlar. Oradaki toplantıda herkese söz verilirken, bu Amerikalı da söz istemiş, demiş ki:

“—Ey Pakistanlılar! Sizin şu çalışmanız çok güzel çalışmadır. Allah sizden râzı olsun! Siz bu çalışmalara devam ederseniz, bütün dünya müslüman olur. Çünkü İslâm hak dindir. Pek çok kimse İslâm'ı bilmiyor, imandan haberi yok. Ben size çok müteşekkirim. Amerika'ya kadar geldiniz, beni boşluktan kurtardınız, iman sahibi ettiniz, Allah sizden râzı olsun! Yalnız kıyamet gününde iki elim iki yakanızda!..”

Demişler ki:

“—Hem Allah râzı olsun diyor, hem davacı oluyor, bu nedir?..” Demiş ki:

“—Niye dört sene önce gelmediniz? Dört seni önce benim çok sevdiğim annem vardı, batıl bir akideyle yaşadı, öldü. Dört sene önce gelseydiniz, ben onu da ikna ederdim, onu da müslüman ederdim. O da imanla göçerdi. Yanıyor şimdi içim, annem kâfir göçtü. Bunun hesabını sizden soracağım!” demiş.

Sorar bunu adamlar. Akıllı bu adamlar, rûz-i mahşerde, Allah'ın huzurunda bizi mahcup duruma düşürürler. Çalışmamız lâzım! İngilizce bilen adam yetiştirelim. Onlar misyoner yetiştiriyorlar, Afrika'ya salıyorlar. Biz de İngilizce bilen, İslâm'ı bilen, bilgili insanlar yetiştirelim, Amerika'ya gönderelim. Her birini bir şehre yerleştirelim.

Benden harıl harıl hoca isterler:

“—Hocam, sen bilirsin, üniversitede hocasın, bizim camimizde dinimizi bize öğretecek bir hoca gönderin! Maaşını vereceğiz, evini bulacağız...”

Yok adam. Gönderemiyorsun. Yâni arayacaksın, bulacaksın, tam istediğin gibi kibar, çalışkan, İslâm'ı bilen, her bakımdan böyle güvенеbileceğin, yüz akı sağlayacak bir insanı oraya göndersen, orası müslüman olacak. Bu neyle olur?.. Çalışmayla olur.

Bir üniversite açmak paraya kalmış bir şey, serbest. Niye müslümanlar bir üniversite açmıyor?.. Para yok... Para olmaz olur mu!

“—Şuradaki metrekaresi elli bin lira olan arsayı on bin liraya veriyorlar... Varisler ihtilafa düşmüş, beşte biri nisbetinde ucuz fiyata arsa... Aman sen al!” desen, herkes parayı bulur. Kelepir arsa bulduk diye herkes parayı bulur.

Köprü senetleri nasıl satıldı, kaç milyardı köprünün parası... Ooo, adını uttum, milyarların rakamını unuttum. Piyasaya bile düşmedi. Banka şubelerinden kızgın sacın üzerine su damlamış gibi cızzz uçmuş gitmiş. Herkes almış kapmış. Neden?.. Kâr var kâr var. Dünya kârı var.

Ahret kârı nerede?.. Ahret kârını mü'min düşünür, mü'min para yatırır ahret kârına. Bizim imanımız zayıf. İş oraya varıyor. Dünyanın menfaatine gelince paraların hepsi çıkıyor ortaya, köprüler alıyor, barajlar alıyor millet ama ahretin hayrına gelince hocalar çalışsın... Benim parama dokunmasın da... Mal aziz, can kıymetli, canıma dokunmasın, parama dokunmasın... Bedavadan cennete gidecek herkes.

Zaten bedavadan gidiyoruz ama Allah imtihan etmeden cennete sokmaz. İmtihanla. Yâni vermeye râzı olacaksın da Allah da verecek. Sen elindeki verme samimiyetini göstereceksin, Allah da sana cennetini verecek. Sen elindeki fazlayı vermekten çekiniyorsun, ondan sonra bekliyorsun ki şu şöyle olsun, şu şöyle olsun... Şerre veriyorsun, hayra vermiyorsun. Şerri destekliyorsun, hayrı desteklemiyorsun. Buna müslümanlık demezler. Buna cahillik derler, buna daha başka şeyler derler ama...

Allah cümlemizi ıslah eylesin... Sünnet-i seniyyeye uygun yaşamayı Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemize nasib eylesin...

Peygamber Efendimiz'in sünnetini ihyâ edenlere şehid sevapları var. Çarşıya pazara gittiği zaman zikirle girenlere mücahid sevapları var. Neden?.. Herkes gaflette, o uyanık. Herkes gafil, o Allah yolunda çalışıyor, ondan. İşte o şeye geleceğiz hepimiz. O kıvama gelmedikten sonra bir çuval dolusu buğday gibi, pirinç gibi... Müslümanlar öleyiz, işe yaramayız yâni.

İş ne olacak? Müslümansın, Türkiye'nin ekseriyetine sahipsın, kaç tane üniversiten var, ne hayır yapmışsın, ne gibi şeyler becermişsin, kaç tane gazeten var kendi fikrini şey yapan, kaç tane mecmuan var?.. Oralardan ölçülür.

Allah cümlemizi hayırlı, hakîkî müslüman eylesin...

Fâtihâ-i şerîfe mea'l-besmele!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26. 04. 1987 - İskenderpaşa

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

